

תדמית הספרייה הציבורית והספרן בעיני לקוחות הספרייה בישובים קהילתיים בהשוואה לישובים עירוניים / יבלונקה ישראל

תקציר :

המחקר בא לבדוק דימוי ספריות ציבוריות, דימוי הספרן ודימוי מקצוע הספרנות בקרב באי ספריות ציבוריות בישובים קהילתיים בהשוואה לדימוי בישובים עירוניים. עלתה השאלה האם קיים קשר בין מספר הקוראים והשמוש בספרייה לבין דימוי הספרן והספרייה והאם קיים קשר בין דימוי הספרייה והספרנים לבין סוג הישוב. הועלתה השערה שבישובים קהילתיים דימוי הספרייה והספרנים גבוה יותר בהשוואה לדימוי בישובים העירוניים ובעקבות כך גם השמוש בספרייה רב יותר. בעולם העתיק היה לספרייה דימוי גבוה. חשיבות הספרייה בעולם העתיק התבטא בבניינים גדולים ומפוארים שבהם שוכנה הספרייה. הספרייה באלכסנדריה למשל, היתה אחד משבעת פלאי עולם. מתנת אהבה בעולם העתיק היה שלל ספרים. והספרן נחשב כשומר אוצרות התרבות. נשאלה השאלה מהו דימוי הספרן והספרייה כיום.

המחקר הנוכחי בדק את דימוי הספרייה הציבורית והספרנים העובדים בה וכן את מקצוע הספרנות בעיני משתמשי הספרייה, בשני סוגי ישובים: ישובים קהילתיים וישובים עירוניים בניסיון לבדוק את הקשר בין סוג הספרייה (ספרייה עירונית לעומת ספרייה קהילתית) ואופי הישוב – לבין תדמית הספרייה ומקצוע הספרנות.

ניסינו לברר האם בישובים קהילתיים, יש יותר הערכה מצד באי הספרייה אל הספרייה הציבורית, אל הספרן ואל מקצוע הספרנות. מתוך הנחה שבישובים קהילתיים יש קשר הדוק יותר בין ספרייה-ספרן/ית – והקהילה, ולכן יש הערכה והבנה רבים יותר אל מקצוע הספרנות ואל העוסקים במקצוע.

בנוסף בדק המחקר מהו דימוי מקצוע הספרנות יחסית למקצועות אחרים שנבדקו. ומהם המשתנים המשפיעים על דימוי המקצוע.

כדי לבדוק את שאלות המחקר, חובר שאלון הכולל שלושה חלקים. החלק הראשון נועד לקבלת אינפורמציה על השמוש בספרייה, על דימוי הספרנים ועל דימוי הספרייה. החלק השני היה מיועד לבדיקת הערכת הנבדקים אל היוקרה המקצועית ורמת ההכשרה הנדרשת של מקצוע הספרן יחסית למקצועות אחרים שנבדקו. החלק השלישי יועד לבדיקת דעת הנבדקים על הספרן בהשוואה לבעלי מקצועות אחרים, בחמישה אספקטים: רמת העניין של המקצוע לדעת הנבדקים, דימוי נשי או גברי של המקצוע, רמת השכר בכל מקצוע, הידע הנדרש במקצועות השונים והדימוי הכללי של כל מקצוע לדעת נבדקי המחקר.

מימצאי המחקר מרעים בברור שהדימוי של הספרייה הציבורית ושל הספרן, בישובים קהילתיים, גבוה יותר בהשוואה לדימוי בישובים העירוניים. גם השמוש בספרייה הציבורית קהילתית רב יותר בישובים קהילתיים. כמו כן נמצא קשר בין דימוי הספרייה והספרן לבין השמוש בה.

המחקר מראה שכל נבדקי המחקר משני סוגי הישובים רואים חשיבות רבה בקיום ספרייה ציבורית בכל ישוב. יחד עם זאת נמצאו הבדלים מובהקים בין שני סוגי הישובים בתדמית הספרייה הציבורית, ובתדמית הספרן.

בספרייה הציבורית קהילתית הקהל יודע יותר על האפשרויות הקיימות בספרייתם, משתמשים יותר בספרייה ובאים לספרייה לעיתים קרובות יותר, לעומת הנבדקים העירוניים שבאים לספרייה במידת הצורך. מעניין לציין שהנבדקים העירוניים מבקשים שהספרייה הציבורית תהווה גם מקום למפגש חברתי וגם מקום לביטוי פנאי. מימצא שכדאי שילקח בחשבון על-ידי מנהלי הספריות העירוניות.

גם לגבי תדמית הספרן נמצא הבדל מובהק בין שני סוגי הישובים. נמצא שהנבדקים בישובים קהילתיים סומכים יותר על הספרנים בספרייתם בבחירת האוסף

לספריה, מתייעצים עם הספרנים לעתים קרובות בבחירת הספר המתאים, סבורים שהמחשב אינו יכול להוות תחליף לספרן (לעומת יותר נבדקים עירוניים שסבורים שהמחשב מהווה תחליף לספרן); וכן נמצא שבישובים הקהילתיים יותר נבדקים מעריכים את הספרן מבחינת השכלתו. יותר נבדקים קהילתיים סבורים שלספרנים יש וגם צריכה להיות השכלה גבוהה – אקדמאית.

גם במבחן דימוי מקצועי שערכנו, להשוואה בין מקצוע הספרן למקצועות אחרים שנבדקו, נמצא שהנבדקים בישובים הקהילתיים מעריכים יותר את מקצוע הספרנות. הנבדקים מהישובים הקהילתיים מדרגים את הספרן כמקצוע יותר יוקרתי בהשוואה לדרוגם של הנבדקים העירוניים, וכן סבורים שבמקצוע הספרנות דרושה יותר הכשרה לעומת דעתם של הנבדקים העירוניים. נמצא שנבדקי הספריות הקהילתיות תופסים את הספרן כבעל יוקרה והכשרה גבוהים יותר בהשוואה לנבדקי הספריות העירוניות.

בשאלון הבודק דימוי כללי של מקצועות שונים על-פי קריטריונים, נמצא שהמקצוע בעל הדימוי הגבוה ביותר בקרב כלל נבדקי המחקר הוא הפיסיקאי והמקצוע בעל הדימוי הנמוך ביותר הוא המורה כשדרגה אחת לפניו נמצא הספרן. נמצא גם שמקצוע הספרן דורג על-ידי כלל נבדקי המחקר כמקצוע מעניין יחסית, וכמקצוע שנדרש בו ידע רחב יחסית. בשני קריטריונים דורג הספרן בתחתית רשימת המקצועות: נמצא שהספרן נתפס כמקצוע הנשי ביותר וכמקצוע שהשכר המשולם בו הוא הנמוך ביותר.

בהשוואה שנערכה בין שתי קבוצות המחקר נמצאו הבדלים בין שתי קבוצות המחקר בניקוד שניתן למקצועות השונים בהתייחס לתפיסת המקצוע כמעניין, בהתייחס לדימוי המקצוע כנשי או גברי וכן לגבי השכר המשולם בכל מקצוע. נמצא הבדל מובהק בין שתי קבוצות המחקר רק לגבי הספרן ורק לגבי תפיסת מקצוע הספרנות כמעניין. כאשר בספריות הקהילתיות סבורים שמקצוע הספרנות הוא מקצוע מעניין לעומת הנבדקים העירוניים.

המחקר בדק גם את הגורמים השונים המשפיעים על דימוי מקצועי. נמצא קשר מובהק בין דימוי מקצוע לבין השכר המשולם במקצוע, דימוי המקצוע כמעניין וכן ההכרה לגבי הידע הנדרש במקצוע. לא נמצא קשר בין דימוי נשי של המקצוע לבין תדמיתו הכללית ויוקרתו של המקצוע.

כמו כן נמצא קשר בין תפיסת מקצוע הספרנות כמקצוע מעניין, לבין תפיסת הספריה כמעשירת ידע. נמצא קשר מובהק בין דימוי גבוה של מקצוע הספרנות מעלה את דימוי הספריה ולהיפך. כאמור, המחקר מראה על דימוי גבוה יותר בישובים הקהילתיים, הן של הספרן והן של הספריה הציבורית. ועל שמוש רב יותר בספריה ציבורית בישובים הקהילתיים.

המחקר אכן מראה שקיים קשר בין סוג הישוב, ישוב קהילתי או ישוב עירוני, לבין תדמית הספרן והספריה. ממימצאי המחקר עולה שאכן הספריה הציבורית והספרנים – תדמיתם גבוהה יותר בקרב משתמשי הספריות הקהילתיות.

מס' מיון בספריה :
027.4 יבל.תד.תשנ"ח

מס' מערכת בספריה :
406057